

STRESZCZENIE

Data Ostatniej Wieczerzy i jej wpływ na celebrację Wielkiego Tygodnia w Kościele do X wieku.

W pracy podjęto zagadnienie daty ostatniej Paschy Jezusa. Podstawowym źródłem wiedzy o wydarzeniach z ostatniego tygodnia Jego życia jest Nowy Testament. Czytając opis Ostatniej Wieczerzy zauważa się rozbieżności pomiędzy przekazem autorów synoptycznych, a *Ewangelią według św. Jana*. Według synoptyków powinna to być wieczerza paschalna, a u św. Jana w momencie śmierci Jezusa na krzyżu Żydzi dopiero przygotowywali się do niej.

W pierwszym rozdziale został omówiony tekst biblijny, a zamyka pracę analiza dokumentów powstałych w pierwszych wiekach chrześcijaństwa i wypowiedzi ojców Kościoła. Uwypukla to drugą część tematu pracy, a mianowicie wpływ spornej daty Ostatniej Wieczerzy na proces kształtowania się tradycji Kościoła. Zwraca uwagę przede wszystkim brak wspomnienia liturgicznego w Wielkim Tygodniu do III wieku. Wyszczególniono przy opracowaniu tego materiału praktyki postne w pierwszych trzech wiekach, doszukując się powodów podejmowania ascezy we wszystkie środy, piątki i w okresie poprzedzającym Niedzielę Zmartwychwstania. Początkowo post i chrzest mocno powiązany był teologicznie z męką Pana, co pozwala wyciągnąć pewne wnioski przy omawianiu wydarzeń poprzedzających ukrzyżowanie. Osobno omówiono również spór toczący się wokół charakteru Wielkiego Piątku oraz daty świętowania Wielkanocy. Pozostałe paragrafy omawiają proces kształtowania się Triduum Paschalnego z głównymi tradycjami utrwalonymi przez kolejne wieki w Kościele powszechnym. Dokonano tego poprzez prześledzenie dostępnych dokumentów i wypowiedzi ojców Kościoła.

Rozdział drugi to prezentacja różnych propozycji tłumaczących rozdzźwięk między opisami Ostatniej Wieczerzy w Ewangeliach. Poprzedzono je paragrafem o kalendarzu księżycowym, stosowanym w judaizmie po niewoli babilońskiej. Właściwie była to kombinacja obliczeń opartych na obserwacji Słońca i Księżyca. Na podstawie różnych metod liczenia czasu w obrębie doby powstała pewna grupa teorii, którą omówiono osobno względem teorii dwóch kalendarzy i propozycji skupiających się na różnym rozumieniu Paschy. Na tej podstawie niektórzy negowali lub utwierdzali paschalny charakter Ostatniej Wieczerzy.

Najwięcej miejsca poświęcono teorii dwóch kalendarzy. Zdecydowano się na to ze względu na jej rozbudowaną argumentację. Dodatkowo poparta jest źródłami patrystycznymi, z którymi można się skonfrontować. Zazwyczaj słysząc o niej ma się na myśli oryginalną jej formę zaprezentowaną przez Annie Jaubert. Została ona poddana silnej krytyce, z którą postanowiono się zmierzyć podważając najpoważniejsze z argumentów. Najnowsze jej modyfikacje zostały dołączone do siódmego paragrafu rozdziału II prezentowanej pracy. Bazują one na tym samym założeniu, przez co postanowiono nazwę „teoria dwóch kalendarzy” rozszerzyć i potraktować jako określenie całego zbioru koncepcji. Podobnie uczynili to ks. prof. Jan Łach i ks. prof. Mariusz Rosik grupując inne teorie i zamykając w pewne ramy koncepcyjne. Pod koniec rozdziału drugiego zamieszczono autorskie propozycje omawianej teorii. Powoduje to zmianę pierwotnych założeń teorii kalendarzowej i tłumaczy rozbieżność opisów ewangelicznych, nie podejmując przy tym problemu rzeczywistej chronologii wydarzeń pasyjnych.

Ostatni rozdział podsumowuje zebrane i przeanalizowane informacje z uwzględnieniem szerszego komentarza. Ze względu na potrzebę usystematyzowania zaprezentowanych teorii, ich podsumowanie zostało przedstawione osobno względem źródeł patrystycznych. Podobnie, chcąc podsumować wyniki przeprowadzonych badań nad dokumentami Kościoła i tekstami ojców Kościoła, postanowiono zebrać je w osobnym paragrafie. Całość zwieńczona jest wnioskami końcowymi sformułowaniami na podstawie zebranego materiału oraz zakończeniu wskazując efekty pracy, które jednocześnie wyznaczają kierunek dalszym możliwym badaniom. Analizując drugą część podejmowanego tematu, a więc kształtowanie się tradycji paschalnej, uwypuklono mocny akcent padający na Wielki Piątek i Niedzielę Zmartwychwstania w pierwszych wiekach chrześcijaństwa, co Mszę Wieczerzy Pańskiej odprawianą w Wielki Czwartek od początku stawia niejako „w cieniu” tych dwóch tradycji liturgicznych.

10.06.2022., Kraków
Kazimierz Redant